

Anadolu Türk Dönemi Kazıları ve Sonuç Sempozyumları

Zeynep BİÇER*

Giriş

Geçmiş dönemleri inceleyen birçok bilim dalından biri olan arkeoloji, Türkiye’de doğuşu XIX. yüzyılın başlarında rastlamakla birlikte XX. yüzyılın ortalarına kadar çok az sayıda aydının ilgilendiği sınırlı bir uğraşı alanı olarak kalmıştır. Osman Hamdi Bey (1842-1910) sayesinde Osmanlı Devleti’nde sağlam temellere oturan arkeoloji, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından sonra Atatürk’ün girişimleriyle yeni bir boyut kazanmıştır.¹ Bilimsel bir temele oturan kazı çalışmaları zaman içinde klasik arkeoloji, prehistorya, protohistorya ve Önasya arkeolojisi gibi disiplinlere ayrılarak gelişmiştir. Ortaçağ dönemi, sanat tarihi kapsamında, bu oluşumun dışında kalmış ve oldukça kısıtlı bir alanda varlığını sürdürmüştür.² Yakın sayılabilecek bir zamana kadar bu durum böylece devam etmiştir. Ne var ki sanat tarihini veya Türk sanatını geçmişten günümüze kendi gelişim çizgisinde ortaya koyabilmek için kazı yapmak şart olmuştur.

Türk sanatı ile ilgili kazı çalışmalarının başlangıcını 1930’lu yıllara dayandırmak mümkündür. Fakat ilk çalışmalar çoğunlukla Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü’nün kurtarma ve onarım amacı ile yaptırmış olduğu küçük çapta yüzey araştırmaları ve sondajlardır.³ Konuyla ilgili ilk sistemli kazı çalışması 1961 yılında Oktay Aslanapa tarafından yapılan Diyarbakır İç Kale Kazısıdır. 1961 ve 1962 yıllarında iki sezon halinde devam eden kazılarda, Toptepe olarak anılan İç Kale üstünde zamanla tahrip edilmiş olan saray ve bağlantıları ortaya çıkarılmış, mimari kalıntıların tekniğine uygun saptamaları yapılmış ve buluntular Diyarbakır Müzesi’ne nakledilmiştir. Daha sonra yapılan Kayseri Keykubadiye Köşkleri, Kalehisar, Eski Van Ulu Cami, Beyşehir Kubad-Âbâd kazıları gibi bazı örnekleri bu alandaki ilk çalışmalar olarak göstermek mümkündür. Türk sanatı ile ilgili son yıllardaki kazılar, sistemli çalışmalar olarak dikkati çekmekle birlikte, genel çalışmalar içinde sayıları hâlâ son derece azdır. Kültür Bakanlığı’nın yıllardır yaptığı kazı

* Marmara Üniversitesi Türk Sanatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Mezunu

1 Mehmet Özdoğan, “Biz ve Arkeoloji-Türk Arkeoloji Geleneğinin Oluşumu”, *Arkeolojinin Politikası ve Politik Bir Araç Olarak Arkeoloji*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2006, s. 51-55.

2 M. Oluş Arık, “Türk Kültürüne Yönelik Arkeolojik Çalışmalar ve Sorunları”, *Emin Bilgiç Hatıra Kitabı*, Oktay Aslanapa, Ekmeleddin İhsanoğlu (yay. haz.), İstanbul: İSAR Vakfı Yayınları, 2000, s. 149-168.

3 Rüçhan Arık, “Türk Kültürüne Yönelik Arkeolojik Araştırmalar ve Kubadabad Kız Kalesi Kazısı”, *Remzi Oğuz Arık Armağanı*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1987, s. 71-98.

sonuçları sempozyumlarında Türk Devri kazıları artık ayrı bir oturumu işgal edebilecek sayıya ulaşmıştır.⁴ Bununla birlikte, yine Kültür Bakanlığı tarafından yapılan “Müze Kurtarma Kazıları Semineri”, “Araştırma Sonuçları Toplantısı” gibi çalışmalar ve *Türk Arkeoloji Dergisi*, *Bellekten* gibi yayınlar da konuyla ilgili bilinmeyenlere ışık tutmaktadır. Bunlar dışında; 1997 yılından beri düzenli olarak yapılan ve her yıl farklı üniversitelerce düzenlenen “Ortaçağ Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumları” vardır ki; bunlar çalışmamızın ana konusunu oluşturmaktadır.

I. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları Sempozyumu (1997)

Ortaçağ ve Türk dönemi kazıları ve sonuç sempozyumlarının ilki, 9-11 Nisan 1997 tarihleri arasında Ege Üniversitesi tarafından yapılmıştır.⁵ Sempozyumda “Eski Erciş Kalesi ve Çelebibağı Selçuklu Mezarlığı” başlıklı bildirisini ile yer alan Abdüsselam Uluçam Van Gölü’nün yükselmesi ile sular altında kalan eserleri kurtarma çalışmalarını anlatmıştır. 1160 tarihli mezarlıktaki 41 adet mezarın sular yükselmeden yukarılara taşınarak kurtarıldığı ve bunların daha çok kadın mezarları olduğu aktarılmıştır.⁶ Haşim Karpuz’un “Konya’da Selçuklu Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezince Yapılan Kazı ve Restorasyon” adlı bildiri ile yer aldığı oturumda; Dokuzun Han’dan, Altınapa, Kuruçeşme hanlarından, Sahip Ata Buzhanesi’nden, Aksarıncı’tan, Buzlukbaşı Köprüsü ve Sarıncı’ndan, Akhan’dan bahsedilmiş, kazı ve restorasyon çalışmalarını tanıtmıştır.⁷ Chris Lightfoot ise “Amorium-Hisarçık’ın Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine Ait Yerleşim ve Arkeolojisi” konulu başlıklı bildirisinde, Amorium’un Afyon-Emirdağ’da yer aldığını, Bizans’tan sonra buraya Selçuklu ve Osmanlılar tarafından yerleşildiğini anlatmıştır. Burada, XIII. yüzyıla ve III. Mustafa dönemine ait (1769) sikkelerin bulunduğu, ayrıca kale duvarlarının da Selçuklu döneminden olduğunun tahmin edildiği anlatılmıştır.⁸ Daha sonra Bekir Deniz, Aksaray Melik Mahmud Gazi Hangahı (Darphane) Kazısı hakkında bilgi vermiştir.⁹ Türk dönemi araştırmaları ile ilgili son konu ise, Rahmi Ünal’ın “Beçin Kazısı ve Sorunları” başlıklı tebliğinde ele alınmıştır.¹⁰

II. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı-Araştırmaları Sempozyumu (1998)

II. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı-Araştırmaları Sempozyumu, Selçuk Üniversitesi, Selçuklu Araştırmaları Merkezi tarafından 30 Nisan-02 Mayıs 1998 tarihlerinde

4 Ara Altun, “Türk-İslam Dönemi Kazıları”, *Toprağın Altındaki Geçmiş Arkeoloji*, Neziha Başgelen (yay. haz.), İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2006, s. 119-124.

5 *Sanat Tarihi Dergisi* (I. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları Sempozyumu 9-11, Ekim 1997, İzmir), sy. 9, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1998. Ayrıca bkz. Gündegül Parlar, “Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları”, *Sanatsal Mozaik*, İstanbul: Eko Basım Yayıncılık, 1997, c. 2, sy. 21, s. 74-75.

6 Abdüsselam Uluçam, “Eski Erciş Çelebibağı Selçuklu Mezarlığı Kazıları”, *a.g.e.*, s. 119-134.

7 Haşim Karpuz, “Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi tarafından Konya’da Yapılan Kazı ve Restorasyon Çalışmaları”, *a.g.e.*, s. 43-57.

8 C. S. Lightfoot, “Amorium-Hisarçık’ın Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine Ait Yerleşim ve Arkeolojisi”, *a.g.e.*, s. 75-84.

9 Bekir Deniz, “Aksaray-Melik Mahmud Gazi Hangahı (Darphane) Kazısı”, *a.g.e.*, s. 13-36.

10 Rahmi Hüseyin Ünal, “Beçin 1995 Kazısı”, *a.g.e.*, s. 135-149.

Konya’da yapılmıştır.¹¹ Sempozyumdaki ilk bildiri Bekir Deniz tarafından sunulmuştur. “Aksaray-Melik Mahmud Gazi Hangahı (Darphane) Kazısı ve Türk Sanatı İçindeki Yeri” başlıklı tebliğ, Aksaray merkezde bulunan ve halk arasında darphane olarak bilinen yapının, 1993 yılında temizlik çalışmalarının ve ardından 1994’te başlayıp 1997 yılına kadar devam eden kazı çalışmalarının bir özeti şeklindedir. 1994 yılı kazılarıyla, hangahın doğu ve güneydoğu yönündeki beden duvarlarının bir kısmı ortaya çıkartılmış, bunun yanında “amorf” nitelikte seramik ve çini parçaları ile 20 adet bakır para bulunmuştur. 1995 yılı çalışmalarında Cumhuriyet yıllarının başlarında burada yapılmış olan bir son cemaat mahalli ortaya çıkartılmıştır. 1996 araştırmalarında bu alanda XIX. ve XX. yüzyıl başlarında yapılmış evlerin temelleri, 1997 kazılarında ise yapının asıl giriş kapısı ortaya çıkartılmıştır. Ayrıca yapının çeşitli yerlerinde görülen çatlamalar, taş düşmeleri sonucu meydana gelen aşınmalar tamir edilmiştir. Sonuç olarak, üzerinde yapılan araştırmalar göstermiştir ki yapı, Selçuklular devrinde hangah olarak inşa edilmiş, Osmanlılar döneminde de Somuncu Baba diye bilinen, Hacı Bayram Veli, Akşemseddin gibi ünlülerin hocası Şeyh Hamid-i Velî ve bu soydan gelenler tarafından Cumhuriyet yıllarına kadar hangah olarak kullanılmıştır.¹² Başka bir önemli yapı olan İstanbul-Saliha Sultan Çeşmesi’nin kazısı Örcün Barışta tarafından yapılmıştır. “İstanbul-Eyüpsultan Defterdar Saliha Sultan Çeşmesi Kazısı” başlığı ile sunulan bildiri 1996 araştırmaları anlatılmıştır. Eyüp Defterdar’da Haliç Köprüsü altında yer alan Saliha Sultan Çeşmesi’nin kazı çalışmaları, yapının kuzeydoğu-kuzeybatı-güneydoğu-güneybatı cephelerinin önünde gerçekleştirilmiştir. Malzeme olarak; mermer, kesme taş, moloz taş ve tuğla kullanılmış olan çeşme düzgün olmayan dikdörtgen plana sahiptir. İçi sıvalı su haznesi köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen planlıdır ve üzeri aynalı basık tonoz ile örtülüdür. Kuzeydoğusunda dikdörtgen planlı bir seki vardır. Güney köşede dikdörtgen bir terazi yer almaktadır. Kazı süresince çevrede yapılan yüzey araştırmalarında yol yapımından dolayı kaldırılan asfalt tabakalarının altında ve ek köprü yapımı nedeniyle yeni açılan çevre yollarında kırık parçalar halinde seramik, çömlek, semi porselen buluntulara rastlanmıştır.¹³ Abdüsselam Uluçam’ın bildirisi ise “Eski Van Hüsrev Paşa Külliyesi Kazısı 1996/1997” başlığını taşımaktadır. Hüsrev Paşa Külliyesi, Van Beylerbeyi Hüsrev Mehmet Paşa’nın eseridir ve 1567 yılından XX. yüzyıl başlarına kadar her kesimden insanın uğradığı, ilim ve sohbet meclisleri ile huzur bulduğu bir yer olarak hizmet vermiştir. 1915 yılında tahrip ve terk edilen külliye, 1930-1940 yılları arasında depo olarak kullanılmış, medrese ve hamamın duvar kaplama taşları, revak sütunları ile kubbelerin kurşunları sökülerek yağmalanmıştır. Mimar Sinan’ın Anadolu’nun en doğusundaki bu eserini kurtarmak amacıyla, Van Müze Müdürü Ersin Kavaklı’nın başkanlığında ve Abdüsselam Uluçam’ın bilimsel sorumluluğunda

11 VII. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri (II. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı-Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri) 30-02 Mayıs 1998, Konya: Selçuklu Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1998.

12 Bekir Deniz, “Aksaray-Melik Mahmud Gazi Hangahı (Darphane) Kazısı ve Türk Sanatı İçindeki Yeri”, *a.g.e.*, s. 137-112.

13 H. Örcün Barışta, “İstanbul Eyüp Sultan Defterdar Saliha Sultan Çeşmesi Kazısı”, *a.g.e.*, s. 159-166.

1996 tarihinde kazıya başlanmıştır. Çalışmalar; külliyein etrafına tel örgü çekilmesi, külliyein in-situ durumunun çizim ve fotoğrafla tespit edilmesi, külliye içindeki suyun ıslahı, kazı çalışmaları, kazı alanından çıkan malzemenin tasnifi, geçici onarım ve koruma çalışmaları, çevre düzenlemesi, rölöve çalışmaları şeklinde ilerlenerek yapılmıştır.¹⁴

III. Ortaçağ ve Türk Dünyasına Yönelik Kazılar Sempozyumu (1999)

III. Ortaçağ ve Türk Dünyasına Yönelik Kazılar Sempozyumu 12-13 Nisan 1999 tarihlerinde Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü tarafından TTK Konferans Salonu'nda yapılmıştır.¹⁵

IV. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Araştırmaları Sempozyumu (2000)

IV. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Araştırmaları Sempozyum, 24-27 Nisan 2000 tarihlerinde Yüzüncü Yıl Üniversitesi Van Gölü Çevresi Tarihi Eserleri ve Kültür Değerlerini Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından düzenlenmiştir.¹⁶ Sempozyumda, Abdüsselam Uluçam ve Ersin Kavaklı'ya ait "Eski Van Hüsrev Paşa Külliyesi Kazısı-1999" başlıklı bildiri, Abdüsselam Uluçam'ın bilimsel sorumluluğunda yapılan kazıyla ilgili araştırmalar sunulmuş ve "Sondaj Çalışması", "Kazı Çalışması", "Çevre Düzenlemesi", "Kazı Alanından Çıkan Malzemenin Tasnifi", "Rölöve Çalışması", "Konservasyon Çalışması", "Laboratuar Çalışması" şeklindeki aşamalarla gerçekleştirilen çalışmalar anlatılmıştır.¹⁷ Ali Boran ve Mehmet Kulaz tarafından sunulan "Eski Van Hüsrev Paşa Külliyesi Kazısından Çıkan Seramik Buluntular" başlıklı bildiri ise kazıda, çoğu kırık halde ele geçen seramikler, sırlı seramikler ve sızsız seramikler olmak üzere iki başlık halinde toplanarak anlatılmıştır.¹⁸ "Aksaray-Melik Mahmud Gazi Hangahı (Darphane) Kazısı" 1999 sezonu buluntuları Bekir Deniz tarafından¹⁹; "Edirne Sarayı Kazısı" 1999 sezonu Gönül Çantay tarafından aktarılmıştır.²⁰ Leyla Yılmaz'a ait "Alanya Kalesi Kazısı-Selçuklu Sarayı Çini Buluntuları-I" adlı sunumda, I. kazı sezonunda İçkale'nin güneydoğu köşesinde yer alan Selçuklu Sarayı'na ait duvar kaplamasında kullanılan çiniler tanıtılmıştır. I. Alaeddin Keykubad tarafından 1221-23 yılları arasında yaptırıldığı anlaşılan sarayın kalıntısı bütünüyle ortaya çıkmış, ayrıca zengin süslemesine ait pek çok buluntu ele geçmiştir. Bu buluntular arasındaki çinileri dört grup halinde toplamak mümkündür: Yıldız formlu çiniler, haç formlu çiniler, levha çiniler ve çeşitli formlu çini mozaikler.²¹ Beyhan Karamağaralı'nın "1999 Yılı Ani Kazıları" başlıklı bildirisinden anlaşıldığına

14 Abdüsselam Uluçam, "Eski Van Hüsrev Paşa Külliyesi Kazısı 1996-1997", *a.g.e.*, s. 185-195.

15 III. Ortaçağ ve Türk Dünyasına Yönelik Kazılar Sempozyumu bildiri kitabı basılmamıştır.

16 Yüksel Sayan (yay. haz.), *IV. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri 24-27 Nisan 2000*, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları, 2000.

17 Abdüsselam Uluçam, Ersin Kavaklı, "Eski Van Hüsrev Paşa Külliyesi Kazısı-1999", *a.g.e.*, s. 11-15.

18 Ali Boran, Mehmet Kulaz, "Eski Van Hüsrev Paşa Külliyesi Kazısından Çıkan Seramik Buluntular", *a.g.e.*, s. 31-35.

19 Bekir Deniz, "Aksaray-Melik Mahmud Gazi Hangahı (Darphane) Kazısı-1999", *a.g.e.*, s. 49-57.

20 Gönül Çantay, "Edirne Sarayı Kazısı-1999 (Matbah-ı Amire Yemek Salonları)", *a.g.e.*, s. 65-68.

21 Leyla Yılmaz, "Alanya Kalesi Kazısı-Selçuklu Sarayı Çini Buluntuları-I", *a.g.e.*, s. 155-162.

göre ise Ani kazılarının bu sezondaki çalışmalarında Ani'nin ekonomik durumunu aydınlatacak belgelerin ortaya çıkarılmasına ağırlık verilmiştir. Bu amaçla vergi kitapları toplanmış ve değerlendirilmiştir. Kitabeler, Ani'nin XII-XIII. yüzyıllardaki ticareti hakkında bilgi edinmeyi sağlamıştır.²²

V. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu (2001)

V. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu, 19-20 Nisan 2001 tarihlerinde Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü tarafından düzenlenmiştir.²³

Filiz Yenişehirlioğlu tarafından yapılan Tekfur Sarayı kazılarında (1995-1999) ve Eyüp'te (1995) yoğun seramik buluntuların yanı sıra cam buluntular da ele geçmiştir. Konuyla ilgili Ömür Bakırer tarafından sunulan "Tekfur Sarayı Cam Buluntuları" adlı bildiri de buluntular; malzeme, üretim tekniği, biçim şeklindeki başlıklarla aktarılmıştır.²⁴ Edirne Yeni Sarayı Matbah-ı Âmire alanında 6-22 Eylül 1999 tarihleri arasında gerçekleştirilen kazı döneminde bulunmuş olan sırlı-sırsız keramik parçaların yanı sıra çok sayıdaki ve çeşitli plan karelerden çıkarılan lüleler, özel şekilleri ve üzerlerindeki bezemeleriyle çeşitlilik gösteren objeler olarak Gönül Çantay'ın "Edirne Sarayı Kazısı (1999-2000) Keramik Buluntuları" başlıklı bildirisine konu olmuşlardır.²⁵ Sonraki bildiri de ise, Filiz Çalışlar Yenişehirlioğlu, "Tekfur Sarayı Çini Fırınları Plan Özellikleri"ni incelemiştir.²⁶ Beyhan Karamağaralı'nın 1983-1986 yılları arasında gerçekleştirilen kazı çalışmaları "Ereğli Şeyh Şihabüddin Sühreverdi Külliyesi Üzerine Görüşler" bildirisine sunulmuştur. Kazı sonuçları, kitabedeki Arap harflerinin yeniden değerlendirilmesi ve diğer zaviyenin tarihi problemleri üzerinde konuşulmuştur.²⁷ Yalçın Mergel'e ait "Ortaçağ Kenti Amorium'da Açığa Çıkarılan Bir Konut Kompleksi ve Bazı Kap Formları" bildirisine ile, Amorium'da Aşağı Şehir alanında Ortaçağ stratigrafisini açıkça takip edebilme olanağı veren tabakanın buluntuları anlatılmıştır.²⁸ Abdüsselam Uluçam'ın 2000 yılına ait "Eski Van Hüsrev Paşa Külliyesi Kazısı" buluntuları çalışma aşamaları ile birlikte aktarılmıştır.²⁹ Sempozyumun son bildirisine ise Leyla Yılmaz'ın "Alanya Kalesi Kazısından Çıkan Çini Buluntular II"dir. Oluş Arık başkanlığındaki kazılar sırasında en yoğun buluntu grubunu oluşturan çini buluntularda, ilk bakışta üretim hatası olarak algılanan bozulmalar sergileyen bir grup çini fragmanı anlatılmıştır.³⁰

22 Beyhan Karamağaralı, "1999 Yılı Ani Kazıları", *a.g.e.*, s. 317-319.

23 Sema Alpaslan (yay. haz), *V. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu 19-20 Nisan 2001 Bildiriler*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 2001.

24 Ömür Bakırer, "Tekfur Sarayı Cam Buluntuları", *a.g.e.*, s. 41-51.

25 Gönül Çantay, "Edirne Sarayı Kazısı (1999-2000) Keramik Buluntuları", *a.g.e.*, s. 145-152.

26 Filiz Çalışlar Yenişehirlioğlu, "Tekfur Sarayı Çini Fırınları Plan Özellikleri", *a.g.e.*, s. 179-186.

27 Beyhan Karamağaralı "Ereğli Şeyh Şihabüddin Sühreverdi Külliyesi Üzerine Görüşler", *a.g.e.*, s. 307-310.

28 Yalçın Mergel, "Ortaçağ Kenti Amorium'da Açığa Çıkarılan Bir Konut Kompleksi ve Bazı Kap Formları", *a.g.e.*, s. 325-331.

29 Abdüsselam Uluçam, "Eski Van Hüsrev Paşa Külliyesi Kazısı", *a.g.e.*, s. 537-540.

30 Leyla Yılmaz, "Alanya Kalesi Kazısından Çıkan Çini Buluntular II", *a.g.e.*, s. 593-595.

VI. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu (2002)

VI. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu, 8-10 Nisan 2002 tarihlerinde Kayseri’de Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü tarafından düzenlenmiştir.³¹ İlk sunum Erol Altunsapan ve Abdullah Deveci’nin “Bilecik Orhangazi İmaret ve Osmanlı Dönemi Bilecik Kenti 2001 Yılı Sondaj ve Kazı Çalışmaları” başlığını taşımaktadır. Erol Altunsapan’ın bilimsel sorumluluğunda başlayan kazılar, Bilecik Valiliği ve Söğüt Müzesi desteği ile yapılmıştır. Kazı çalışmaları iki aşamalı olarak planlanmıştır. İlk aşama rölöve ve restorasyon çalışmaları, ikinci aşama ise tarihî kaynaklarda Aşağı Mahalle olarak bilinen ve Kurtuluş Savaşı sonrasında Modern Bilecik kurulurken terk edilen Orhangazi Camii’in güneyindeki alanın kazılması şeklinde belirlenmiştir. 2001 yılı çalışmalarıyla Orhangazi İmaret’inin ve çarşı alanının kazı öncesi ve sonrasına ait durumu ortaya çıkan sonuçlarla beraber belgelenmiştir. Yapının ortaya çıkartılan kısımları ile beraber ayakta kalan kısımlarının rölövesi yapılmıştır. İmaretin yan kanat odaları, mescit kısmı dış cephesi gibi almaşık duvar tekniğinde örülmüştür. Batıda yer alan oda iki bölümlüdür. Sofa ve yan kanat odalarının zemin döşemelerinin tuğla olduğu anlaşılmıştır. Süleyman Paşa Hamamı’nın plan rölövesi çıkartılmıştır. Ele geçen seramiklerden 300 parçanın çizimleri ile birlikte katalogları yapılmıştır. Kazılarda ayrıca, 302 adet de sikke ele geçmiştir.³² Gönül Çantay’ın “Edirne Yeni Sarayı 2001 Yılı Kazı Buluntuları” adlı konuşmasında ise Edirne Yeni Sarayı’nın üçüncü dönem kazılarının keramik ve çini yönünden örnekleri anlatılmıştır. Parçalar halinde ele geçen lüleci işi keramiklerin bazıları kısmen tümlenbilmiştir. Bundan başka tek renk sırlı buluntular, lüleci işi sırlılar, kaseler-dipler, kulplar, emzikler, kandiller, küp parçaları da ele geçmiştir.³³ Bekir Deniz ise sempozyumda, “Aksaray-Melik Mahmud Gazi Hangahı (Darphane) Kazısı-2001” yılı çalışmalarını anlatmıştır. 05.07.2001-10.08.2001 tarihleri arasında gerçekleşen kazı; yapının kuzeydoğu, batı, güneydoğu yönü ile, iç kısmında kazı ve temizlik çalışmaları şeklinde sürmüştür. Ortaya çıkan en önemli yer mihrap ve odalarda bulunan tandırlardır. Bu durum, bu tür yapılarda ısınma sisteminin tandırla sağlanmasını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Mihrap beşgen planlı ve yarım daire profilidir, üçgen şeklinde dışarı taşkınlığı vardır ve alçı malzeme ile süslenmiştir.³⁴

VII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (2003)

VII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, 7-9 Nisan 2003 tarihleri arasında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü tarafından düzenlenmiştir.³⁵ Sempozyumda, Erol

31 Mustafa Denктаş, Yıldray Özbek, Aslı Sağıroğlu Arslan (ed.), *VI. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu 08-10 Nisan 2002 Bildiriler*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, 2002.

32 Erol Altunsapan ve Abdullah Deveci, “Bilecik Orhangazi İmaret ve Osmanlı Dönemi Bilecik Kenti 2001 Yılı Sondaj ve Kazı Çalışmaları”, *a.g.e.*, s. 41-52.

33 Gönül Çantay’ın, “Edirne Yeni Sarayı 2001 Yılı Kazı Buluntuları”, *a.g.e.*, s. 229-234.

34 Bekir Deniz, “Aksaray-Melik Mahmud Gazi Hangahı (Darphane) Kazısı-2001”, *a.g.e.*, s. 349-357.

35 Gülgün Körođlu (yay. haz.), *VII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri (7-9 Nisan 2003)*, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınları, 2006.

Altınsapan'ın bildirisinde "Osmanlı Dönemi Bilecik Kenti 2002 Yılı Kazı Çalışmaları" sunulmuştur. Büyük Kervansaray'da ve çevresindeki yollarda yapılmış olan kazı çalışmaları sonucunda Büyük Kervansaray olarak tanınan şehir hanının tamamı ortaya çıkarılarak rölövesi yapılmıştır.³⁶ Elde edilen bulgulardan hanın dört yönden revaklı, açık avlulu, çift katlı olduğu anlaşılmıştır. Tekfur Sarayı'nda yürütülen Ortaçağ kazı çalışmaları çerçevesinde 1995-1999 yılları arası çalışmaları buluntuları arasında yer alan, en yoğun olarak kullanılan cam hamurundan üretilmiş ve özel biçimli bir cam kabin özellikleri "Tekfur Sarayı Kazısı Buluntularından Bir Cam Kap" başlığı ile Ömür Bakırcı tarafından tanıtılmış ve değerlendirilmiştir. Kendinden renkli cam hamurundan üfleme tekniği ile yapılan cam kap, bu özellikleri ile üstün nitelikte, özenle üretilmiş bir parça görünümünü vermemektedir. Bunun nedenini anlamak için malzeme seçimine bakılacak olursa, Tekfur Sarayı buluntularında kendinden renkli, şeffaf açık yeşil tonda cam hamurunun genellikle şişe, kandil ve benzeri günlük kullanıma yönelik aynı nitelikte ürünlerden, çok sayıda üretmek için kullanıldığı anlaşılmaktadır. Günlük kullanım için tasarlanmış olan bu kapların yüzeyleri yalındır, günümüzdeki gibi herhangi bir yüzey süslemesi amaçlanmamıştır. İncelenen kabin yüzeyinde de herhangi bir süsleme ögesi yer almamaktadır.³⁷ Gönül Çantay'ın "Edirne Yeni Sarayı 2002 Yılı Buluntularının Değerlendirilmesi" başlıklı sunumu, başka bir Türk sanatı buluntu araştırmalarını içermektedir. Matbah-ı Âmire yemek salonlarının batısı ve güney cephesi önünde; 15 Temmuz-21 Ağustos 2002 tarihleri arasında kazısı, 1-2 Eylül 2002 tarihleri arasında ise koruma çalışmaları yapılan alanda değerli buluntular ele geçmiştir. Önceki yıllarda ele geçen mavi-beyaz keramiklerin özelliklerini yansıtan keramik parçaları, kısmen bütünlenebilen birkaç parça dışında küçük parçalar halinde bulunmuştur. Buluntularda en büyük topluluk mavi-beyaz keramikler olmak üzere; fincanlar, tek renk sırlı olan parçalar ile lüleci işi keramikler, cam kandil ağız ve dip parçaları (az m=iktarda), bozuk-kırık lüleler şeklinde gruplandırılabilir.³⁸

VIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sempozyumu (2004)

VIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sempozyumu, 26-28 Nisan 2004 tarihlerinde Sakarya Üniversitesi tarafından düzenlenmiştir.³⁹ İlk bildiri Erol Altınsapan'a aittir. "Eskişehir-Sivrihisar'da Nasreddin Hoca'nın Kızı Fatma Hatun'un Mezarının Kurtarma Kazısı" adlı bildiride 2003 yılı kazı çalışmaları sunulmuştur. Sivrihisar ilçe merkezinde, Sivrihisar-Ankara yolunda (Kumluyol) Seyid Mahmud Süzani Türbesi'ne ait avlunun batısında, Seydi Hamam'ın doğusunda 3 x 3 m. boyutlarında açılan iki açmada kazı çalışmaları yürütülmüştür. Mezarda bir iskeletin sadece bir kısmına ait kalıntılar bulunmuştur. Gövdenin üst kısmına ait kemikler ve bacak kemiklerinin büyük kısmı bulunamamıştır. Bu durum, ölüm yaşının tespit edilmesini engellemiştir. Bulunan kemikler, antropolojik incelemenin yapılmasının ardın-

36 Erol Altınsapan, "Osmanlı Dönemi Bilecik Kenti 2002 Yılı Kazı Çalışmaları", *a.g.e.*, s. 16-18.

37 Ömür Bakırcı, "Tekfur Sarayı Kazısı Buluntularından Bir Cam Kap", *a.g.e.*, s. 42-48.

38 Gönül Çantay, "Edirne Yeni Sarayı 2002 Yılı Buluntularının Değerlendirilmesi", *a.g.e.*, s. 57-61.

39 Tülin Çoruhlu (ed.), *VIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (26-28 Nisan 2004/Sakarya)*, *Fen Edebiyat Dergisi*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları, c. 7, sy. 7, 2005.

dan Eskişehir Arkeoloji Müzesi'ne teslim edilmiştir.⁴⁰ Gönül Çantay tarafından sunulan "Edirne Yeni Sarayı Kazısı Lüle Buluntuları" başlıklı bildiri ise Edirne Yeni Saray kazılarında ilk sezondan itibaren ele geçen lüle buluntularının ince hamurlarının hamura kazandırılan perdahları kadar, farklı renkteki perdahları ile de önemli olduğu ve yüzeydeki bezeme çeşitliliği ve zenginliği kadar damga şeklindeki kitabelerinde yer alan usta isimleri ile atölyelerinin sayısını da ifade etmesi bakımından değer taşıdığı anlatılmıştır. Buluntular şu başlıklar halinde sınıflandırılarak ele alınmıştır: Ateşliği küresel biçimli olup ağzı dar lüleler, ateşliği basık küresel lüleler, ateşliği ve çubukluğu beraber dökülen lüleler, ateşliği ve çubukluğu beraber dökülen ateşliği basık lüleler, ateşliği tablalı lüleler, kısa çubuklu küresel hacimli lüleler, ateşliği küresel ağzı dar ateşliğinde delik olan lüleler, ateşliği basık olan çokgen parçalı lüle, ateşliği madeni kap biçiminde olan lüleler, ateşliği çiçek ve şamdan biçimli lüleler, lüle çubukları, lüle teknikleri, lüle hamurları, lülelerin renklendirilmesi, lülelerde usta damgaları.⁴¹

IX. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (2005)

IX. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, Atatürk Üniversitesi'nde 21-23 Nisan 2005 tarihlerinde yapılmıştır.⁴² Sempozyum, Emine Altıntaş'ın bildiri ile başlamıştır. "Adana Yağ Camii Kazısı" başlıklı konuşmada Vakıflar Genel Müdürlüğü 1998-2004 yılları onarım programında yer alan ve onarım aşamasında kazı ve sondaj gerekliliği ortaya çıkarak çalışmalara başlanan Yağ Camii kazı araştırmaları anlatılmıştır. Cami, enlemesine dikdörtgen planlıdır ve kuzeyinde son cemaat yeri, kuzeydoğuda ise minaresi vardır. Avlu etrafında sıralanan cami, kilise, medrese ve tuvaletlerle birlikte bulunan yapıdaki kazı çalışmaları, Yağ Camii'nin 1501 yılında kiliseye ekleme yapılarak camiye çevrildiğini göstermiştir.⁴³ Türk sanatı kazıları ile ilgili sonraki bildiri "Tekfur Sarayı Çini Fırınları Kazısında Ele Geçen Şamdan ve Kandiller" anlatılmıştır. Nurşen Özkul Fındık'ın sunduğu bildiri Filiz Yenişehirlioğlu yönetimindeki İstanbul Tekfur Sarayı kazılarının şamdan ve kandillerinin değerlendirilmesi ve çevre bölgelerdeki çağdaş olan buluntularla karşılaştırılması bağlamında anlatılmıştır.⁴⁴

X. Ortaçağ Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (2006)

X. Ortaçağ Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, 3-6 Mayıs 2006 tarihlerinde Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

40 Erol Altınsapan, "Eskişehir-Sivrihisar'da Nasreddin Hoca'nın Kızı Fatma Hatun'un Mezarının Kurtarma Kazısı", *a.g.e.*, s. 10-14.

41 Gönül Çantay, "Edirne Yeni Sarayı Kazısı Lüle Buluntuları", *a.g.e.*, s. 108-118.

42 Hamza Gündoğdu vd. (cd.), *IX. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu 21-23 Nisan 2005 Bildiriler*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 2006.

43 Emine Altıntaş, "Edirne Yağ Camii Kazısı", *a.g.e.*, s. 17-21.

44 Nurşen Özkul Fındık, "Tekfur Sarayı Çini Fırınları Kazısında Ele Geçen Şamdan ve Kandiller", *a.g.e.*, s. 380-385.

Sanat Tarihi Bölümü'nce düzenlenmiştir.⁴⁵ Türk sanatı ile ilgili kazılarla ilgili tek bildiri, Muhammet Görür'e aittir. "Erzincan-Çayırılı Çilhoroz 2003 Yılı Kurtarma Kazısı" başlığını taşıyan bildiri Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı Arkeolojik Kurtarma Kazıları kapsamında 2003 yılında yapılan kazı çalışmalarını içermektedir. Erzincan ili, Çayırılı ilçesine bağlı Çilhoroz Köyü yakınındaki Çilhoroz Mevkii'nde Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma Merkezi tarafından gerçekleştirilen kazılarda Tarihöncesi dönemden XII. yüzyıla değin yerleşimin olduğu tespit edilmiştir. Mimari buluntular, bugün hâlâ Doğu Anadolu ve çevresinde yoğun olarak görülen Kom (Peg)'lara büyük benzerlik göstermektedir. Bu durum, Çilhoroz yerleşiminin sezonluk bir yerleşme olduğu inancını kuvvetlendirmektedir. Onun yanında; çok sayıda seramik kap ve az miktarda da cam eser ele geçmiştir.⁴⁶

XI. Ortaçağ Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (2007)

XI. Ortaçağ Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü tarafından 17-19 Ekim 2007'de düzenlenmiştir.⁴⁷ Program Rüçhan Arık'ın "Neden Kubad-Abad" başlıklı bildirisi ile başlamıştır. Bildiri Türk sanatı ile ilgili kazıların en uzun soluklularından biri olan ve oldukça değerli buluntular veren Kubad-Abad kazılarının Selçuklu estetik anlayışı açısından ortaya ne koyduğu ile ilgilidir. Araştırma sonuçlarına göre; mimariyi çinilerle bezeme sanatı İran, Anadolu, Irak ve Suriye'ye Selçuklular zamanında yayılmıştır. Bu anlamda Konya Köşkü'nün XII. yüzyıla tarihlenen minai çinileri ilk ve tek örnektir. Anadolu Selçuklu saray mimarlığı, seramik sanatı, cam sanatı, sikkeleri, metal eşyaları, fırınları ve üretim bilgileri için Kubad-Abad kazılarından elde edilenler önemlidir. Uzun yılboyunca kesintisiz sürdürülen kazı çalışmaları bütün bu zenginliği ile birlikte bir okul, bir araştırma merkezi olarak kurumlaşmış ve birçok araştırmacı yetiştirmiştir. Böylece Anadolu Selçuklu sanatını anlayıp değerlendirmek konusunda referans konumuna gelmiştir.⁴⁸

Oluş Arık'ın sorumluluğunda sürdürülen Alanya Kalesi kazılarının sikke buluntuları ile ilgili araştırmaları içeren Kenan Bilici'nin bildirisi "Alanya Kalesi Kazılarında Çıkan Bir Grup Sikke Üzerine Bazı Düşünceler" başlığı taşımaktadır. 23. kazı sezonunu tamamlamış olan Alanya Kalesi, ele geçen bazı Selçuklu sikkeleri ile dönemin para darp tekniğine ışık tutmaktadır. Sikkelerin önemli bir bölümü Selçuklu çağına aittir. Bölgenin 1221'de Türklerce fethinden başlayarak XIII. yüzyılın üçüncü çeyreğine kadar uzanan zaman dilimine ait olan buluntular I. Alaeddin Keykubad ve II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemlerine aittir. Bunun yanında son dönemlerdeki araştırmalarla birlikte Osmanlı dönemine ait sikkeler de ele geçmiştir. Çoğunlukla XVII.

45 Muhammet Görür (yay. haz.), *X. Ortaçağ Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, 03-06 Mayıs 2006, Prof. Dr. Örcün Barışta'ya Armağan, Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları, 2009.

46 Muhammet Görür, "Erzincan-Çayırılı Çilhoroz 2003 Yılı Kurtarma Kazısı", *a.g.e.*, s. 367-377.

47 Hasan Uçar (ed.), *XI. Ortaçağ Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu 17-19 Ekim 2007 Bildiriler*, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları, 2009.

48 Rüçhan Arık, "Neden Kubad-Abad", *a.g.e.*, s. 35-43.

yüzyıl ve sonrasına ait olan paraların arasında Avrupa paralarına da rastlanmıştır.⁴⁹ Sempozyuma ait bir sonraki konuşma “Eğirdir Hanı Kazı Çalışmalarının Ortaçağ Türk Sanatına Katkıları” ismiyle Rüstem Bozer’e aittir. Söz konusu han, Eğirdir şehir merkezinin 3 km güneyinde, göl kıyısında yer almaktadır. 1237-38 yıllarına tarihlenen ve II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından inşa ettirilen han yapıldığı yüzyılda harabeğe dönmüştür ve kullanılabilir malzemesi Hamidoğulları Beyliği’nin şehirde inşa ettiği yapılarda kullanılmıştır. Bununla birlikte yapıya; harap olduğu XIII. yüzyıldan beri dokunulmamış olması, mimari özellikleri ve zengin küçük buluntuları ile oldukça önemli sonuçlar elde edilmesini sağlamıştır. Yapılan araştırmalar, Dünder Bey Medresesi’ndeki anıtsal taçkapının bu handan taşındığını ortaya koymuştur. Onun dışında, kazı çalışmaları ile birlikte sırlı, sırsız birçok seramik parçası, sınırlı sayıda ele geçen çini mozaik ve levha çini parçaları, metal, cam, kemik gibi zengin bir buluntu topluluğu vermiştir.⁵⁰

XII. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu (2008)

XII. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü tarafından 15-17 Ekim 2008 tarihleri arasında düzenlenmiştir.⁵¹ Türk dönemi kazıları ile ilgili ilk sunum Ali Baş tarafından yapılan “Konya-Akşehir Kervan Yolu’nda Az Tanınan Bir Selçuklu Kervansarayı: Hacı Hafız Hanı” başlıklı çalışmadır. Konya-Akşehir kervan yolunda ve Dokuzun Hanı’na yaklaşık 7 km mesafede bulunan Hoca Hafız Hanı’nda, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen kazılarla birlikte, yapının Selçuklu dönemine ait bir eser olduğu ortaya çıkmıştır. Tekrar inşa edilerek günümüzdeki halini almış olan yapının özgün halinden kalan kısım tonozlu birkaç birim ve bunların oturtulduğu ayaklardan ibarettir. Bu Selçuklu dönemi yapısı, Geç Osmanlı döneminde neredeyse yıkılarak daha küçük ölçülerde tekrar yapılmıştır. Bugünkü yapı ise 1957 sonrasına aittir. Hacı Hafız Hanı Selçuklu dönemi için klasikleşmiş bir form olarak kabul gören boyuna düzenlemiş bir orta sahin ile buna dik olarak bağlanan yan sahinlerden oluşmaktadır. Bununla birlikte avlunun bir kanadının revak diğer kanadının ise mekanlardan oluşması da klasikleşmiş bir özelliktir. Avluda yer alan servis mekanları ile ilgili tespitte bulunmak pek mümkün olmasa da girişin solundaki mekanın mescit olduğu tahmin edilmektedir.⁵² Sonraki ilgili bildiri Osman Eravşar’ın “2007 Yılı Alara Arkeolojik Çalışmaları” konulu sunumudur. Alara kazı alanında ilk kez 2007 yılında başlayan arkeolojik çalışmalar; temizlik çalışmaları, arkeolojik kazı ve belgeleme çalışmaları, kazı alanlarının haritasının çıkartılması işleri şeklinde yapılmıştır. İç Kale Hamamı (Kasırlı Hamam), İç Kale Köşk kazısı, Aşağı

49 Kenan Bilici, “Alanya Kalesi Kazılarında Çıkan Bir Grup Sikke Üzerine Bazı Düşünceler”, *a.g.e.*, s. 57-61.

50 Rüstem Bozer, “Eğirdir Hanı Kazı Çalışmalarının Ortaçağ Türk Sanatına Katkıları”, *a.g.e.* s. 65-72.

51 Ali Osman Uysal, Alptekin Yavaş, Mesut Dünder, Oğuz Koçyiğit (ed.), *XII. Ortaçağ Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu 15-17 Ekim 2008 Bildiriler*, İzmir: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 2010.

52 Ali Baş, “Konya-Akşehir Kervan Yolu’nda Az Tanınan Bir Selçuklu Kervansarayı: Hacı Hafız Hanı”, *a.g.e.*, s. 30-40.

Hamam ve çevresindeki arkeolojik (Demirci Atölyesi) kazıları olarak farklı alanlarda sürdürülmüştür.⁵³ Türk sanatı ile ilgili bir diğer bildiri Yekta Demiralp ve Şakir Çakmak'a ait "Balat İlyas Bey Külliyesi 2007 Yılı Kazı ve Temizlik Çalışmaları" başlıklı bildiridir. Antik dönemde önemli bir kent olan Miletos (Palatia), XIII. yüzyılın ikinci yarısında "Balat" adıyla Menteşe Beyliği'ne katılmıştır. Daha sonra I. Bayezid döneminde (1391) Osmanlı hakimiyetine giren bölge 1402'deki Ankara Savaşı sonrasında tekrar Menteşe Beyliği'ne dahil olmuş şehir de beyliğin de başkenti olmuştur. Bu bölgedeki en önemli yapı İlyas Bey Külliyesi'dir. Külliye, cami, medrese ve hamam yapılarından oluşmaktadır. Elde edilen mimari kalıntılardan başka seramik, sikke ve kolye ucu gibi küçük buluntular da ele geçmiştir.⁵⁴ Sonraki bildiri Ertan Daş'ın "İzmir Emir Sultan Zaviyesi 2007 Yılı Kazı ve Temizlik Çalışmaları"dır. İzmir'in Konak ilçesinde yer alan yapı, 19 Mart-23 Mayıs 2007 tarihleri arasında kazılmıştır. Aşevi, hamam, hazire kısımları ağırlıklı olarak yapılan çalışmalar mimari hakkında bilgiler vermiş de olsa, yapının orijinal hali hakkında kesin sonuçlara varmak mümkün değildir.⁵⁵ Benzer bir araştırma da Sedat Bayrakal tarafından sunulan bildiride yer almıştır. "Manisa Kabak Tekkesi'nde Yapılan Kazı Çalışmaları" başlıklı sunumda, Manisa il merkezinde yer alan yapı da yürütülen kazı sonuçları anlatılmıştır. İşçiliği ve süslemesiyle ön plana çıkmış olan XV. yüzyıl yapısı, eski kent dokusunu yansıtan önemli bir örnektir.⁵⁶

XIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (2009)

XIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu ise Pamukkale Üniversitesi tarafından 14-16 Ekim 2009 tarihlerinde yapılmıştır.⁵⁷ Sempozyumdaki ilgili bildirimler başlıklar halinde şöyledir: Nakış Karamağaralı, "Eski Ahlat Şehri Kazıları 2006-2009", Muhammet Görür, "Ahlat Kazılarında 1967-2009 Yıllarında Ortaya Çıkarılan (Akıt)lar Hakkında; Gülgün Yılmaz, "Edirne Dilaverbey Mahallesi Kurtarma Kazılarında Bulunan Erken Dönem Osmanlı Seramikleri"; Rahmi Hüseyin Ünal, "Beçin 2008 Yılı Çalışmaları"; Rüçhan Arık, "Kubadabad 2008 Yılı Çalışmaları"; Bekir Deniz, Fikri Aktan, "Alayhan Kazısı ve Restorasyon Çalışmaları 2008"; Yaşar Çoruhlu, "2008 Dönemi Ani Kazılarında Ortaya Çıkarılan İnsan ve Hayvan Figürlü Keramik Kaplar Üzerine Değerlendirmeler"; Osman Eravşar, "2008 Alara Kazısı, Göknil Arda, "Eski Ahlat Şehri 2006-2009 Yıllarına Ait Seramik Tipolojisi"; Ali Baş, "Öresun (Tepesidelik) Hanı'nda Temizlik ve Restorasyon Çalışmaları"; Osman Aytekin, "Şavşat (Şatlet) Kalesi Kazısı 2007-2008 Yılı Değerlendirmesi"; Yekta Demiralp, Şakir Çakmak, "Balat İlyas Bey Külliyesi 2008 Yılı Kazı ve Temizlik Çalışmaları"; Ali Gerenci, "Eskişehir Seyitgazi İlçesi Melikgazi Zaviyesi Kazı Çalışmaları"; Ertan Daş, "Alaşehir Kurşunlu Hani Kazı ve Temizlik Çalışmaları".

53 Osman Eravşar, "2007 Yılı Alara Arkeolojik Çalışmaları", *a.g.e.*, s. 123-129.

54 Yekta Demiralp ve Şakir Çakmak, "Balat İlyas Bey Külliyesi 2007 Yılı Kazı ve Temizlik Çalışmaları", *a.g.e.*, s. 186-195.

55 Ertan Daş, "İzmir Emir Sultan Zaviyesi 2007 Yılı Kazı ve Temizlik Çalışmaları", *a.g.e.*, s. 217-228.

56 Sedat Bayrakal, "Manisa Kabak Tekkesi'nde Yapılan Kazı Çalışmaları", *a.g.e.*, s. 390-399.

57 XIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu bildirimlerini içeren yayını henüz basılmamıştır.

Değerlendirme ve Sonuç

Türkiye’de Türk sanatı ile ilgili kazı çalışmaları, mimarlık verileri açısından ilgi çekici sonuçlarla birlikte Türk dönemine ışık tutması bakımından önemlidir. Diğer yandan, buluntular Türk süsleme sanatının gelişim çizgisini ortaya koyabilmektedir. Bunun yanında, kazı çalışmalarının, ortaya çıkan verilerin değerlendirilip bilime kazandırılmasından başka -bazı örneklerde- yapının onarılarak, korunarak günümüze kazandırılması gibi bir anlamı da olduğu açıktır. Sonuç itibarıyla söylenebilir ki; sanat tarihi ile ilgili kazıların gereken ağırlığı kazanması ile birlikte, temel bir dönem olan Ortaçağ ve sonrasına ait birçok toprakaltı verisi kültür tarihinin zenginleşmesine sebep olacaktır. Araştırmaların sanat tarihine kazandırılması aşamasında ise, ilgili sempozyumların önemi büyüktür.

Anadolu Türk Dönemi Kazıları ve Sonuç Sempozyumları

Zeynep BİÇER

Özet

Türkiye’de kazı ve arkeolojik araştırmaların 19. yüzyıldan beri süregelen bir geçmişi vardır. Osman Hamdi Bey (1842-1910) ile başlayan ve Cumhuriyet döneminde de devam eden çalışmalarla birlikte, kazı tekniği, arkeoloji temelinde bilimsel bir boyut kazanmıştır. Fakat yapılan çalışmalar daha çok eskiçağları kapsamaktadır. Ortaçağ ve sonrası dönemler sanat tarihinin kapsamında kalarak uzun süre bu gelişimin dışında kalmıştır. 1930’lu yıllardan itibaren yapılan küçük çaptaki kurtarma kazıları, yüzey araştırmaları ve sondaj çalışmalarından sonra ilk sistemli kazı, 1961 yılında Oktay Aslanapa tarafından Diyarbakır İç Kale’de yapılmıştır. Daha sonra Kayseri Keykubadiye Köşkleri, Kalehisar, Eski Van Ulu Camii, Beyşehir Kubad-Âbâd kazıları gibi birçok örnekle birlikte süregelen kazı çalışmaları günümüzde de Anadolu’nun birçok yerinde devam etmektedir. Kazı sonuçları, Kültür Bakanlığı’nın yaptığı kazı sonuçları toplantıları başta olmak üzere “Müze Kurtarma Kazıları Semineri”, “Araştırma Sonuçları Toplantısı” gibi çalışmalar ile bilim dünyasına sunulmuştur. Bunlar dışında bir de 1997 yılından beri her yıl düzenli olarak yapılan “Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları” sempozyumu vardır ki bu çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır. Her yıl farklı bir üniversite tarafından düzenlenen bu sempozyumlarda söz konusu dönem araştırmaları ayrıntılı olarak sunulmuştur. Hem mimari açıdan hem de Türk süsleme sanatı açısından birçok bilgi elde etmemizi sağlayarak sanat tarihine önemli katkılarda bulunan bu çalışmaların sonuç bildirimleri tanıtım halinde aktarılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arkeoloji, Sanat Tarihi, Kazı Sonuçları, Türk Dönemi, Anadolu Araştırmaları

Anatolian Turkish Era Excavations and Symposium on the Findings

Zeynep BİÇER

Abstract

Excavation and archeological research in Turkey can be dated back to the 19th century. Excavation method has acquired a scientific dimension on the basis of archeology in the early years of the Republic following Osman Hamdi Bey (1842-1910). These studies, however, cover mostly the ancient eras. The middle ages and the following periods remain within the scope of art history. After small-scale rescue operations, surface explorations and drillings, the first systematic excavations were performed in Diyarbakır, İç Kale by Oktay Aslanapa in 1961. This was followed by further excavations in Kayseri Keykubadiye Palaces, Kalehisar, Ancient Van Ulu Mosque and Beyşehir Kubad-Âbâd, which continue in any parts of Anatolia today. The findings of these excavations were presented to the world of science at special meetings such as “Museum Recovery Excavations Seminar” and “The Meeting Of Research Results.” Apart from these, there is “Middle Ages-Turkish Period Excavations and Art History Studies” symposium organized at regular intervals since 1997, which constitutes the main topic of this paper. Organized by a different university every year, these symposiums provide a detailed presentation of the related time periods. This article aims to provide a brief introduction to these studies which contribute to art history by offering great insight into architecture and Turkish ornamentation.

Keywords: Archaeology, Art History, Excavation Findings, Turkish Era, Anatolian Studies

